

психологів, однак їхня роль у формуванні самоактуалізації майбутнього психолога є рівноцінною іншим індикаторам [4].

Таким чином, визначено, що високий рівень тривожності здійснює негативний вплив на самоактуалізацію студентів-майбутніх психологів, однак незначний рівень тривожності здійснює позитивний вплив на забезпечення майбутнього професійного становлення психологів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анциферова Л.И. Личность с позиции динамического подхода. Психология личности. Личность и ее жизненный путь / Ред. Б. Ф. Ломов, К. А. Абульханова-Славская. М.: Наука, 1990. С. 7–17.
2. Гордієнко К.О. Самоактуалізація студентів та ефективність їхньої соціально-психологічної адаптації. Індивідуальність у психологічних вимірах спільнот та професій в умовах мережевого суспільства: Монографія колективна / За ред. Л.В. Помиткіної, О.П. Хохліної. К.: ТОВ «Альфа-ППК», 2019. С. 192-204.
3. Муляр В.І. Самореалізація особистості як соціальна проблема (філософсько-культурологічний аналіз). Житомир: ЖІТІ, 1997. 214 с.
4. Spielberger C.D. Anxiety: Current trends in theory and research. N.Y., 1972. Vol. 1. pp. 24-55.
5. Kahan L. M. The Correlation of Test Anxiety and Academic Performance of Community College Students. Cambridge: ProQuest. 2008.
6. Mohamadia M., Alishahib Z., Soleimanic N. A Study on Test Anxiety and Its Relationship to Test Score and Self-actualization of Academic EFL Students in Iran. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 2014, № 98, pp. 1156 – 1164

Данилюк Оксана

Науковий керівник – доц. Васильківська Надія

ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАТЕКСТІВ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЧЕТВЕРТОКЛАСНИКІВ

Сучасні діти мають доступ до інформаційного, новинного контенту всього світу, спостерігають за багатьма подіями в реальному часі, долучаються до них онлайн або офлайн. Крім того, певну частину інформації вони відтворюють (або створюють) на сторінках соціальних мереж. Як отримана інформація буде дитиною усвідомлена, в якому вигляді потім відтворена, – це залежить від рівня її медіаграмотності.

Початкова школа сьогодні має стати тим інформаційно-освітнім середовищем, яке формує медіаграмотну особистість, медіаспоживача, що вміє знаходити потрібну інформацію і перевіряти її достовірність, медіаторця, який грамотно і відповідально створює власні медіапродукти.

Під медіаграмотністю ми розуміємо вміння аналізувати і синтезувати просторово-часову реальність, вміння «читати» медіатекст, здатність використовувати, оцінювати і передавати повідомлення в різних формах. [6].

Актуальність дослідження зумовлена тим, що у початковій ланці однією із провідних технологій є використання на уроках медіатекстів, які служать формуванню в учнів медіаграмотності, і є чітким засобом розширення знань, нагромадження цінностей, розвитку

критичного мислення, формування необхідних у житті дітей умінь, а саме головне – розвитку комунікативної компетентності в молодших школярів.

Медіатекст як продукт журналістської діяльності був і є предметом вивчення багатьох українських та закордонних дослідників: В. Здоровеги, А. Мамалиги, О. Пономарева, Б. Потятиника, В. Різуна, К. Серажим, Н.М. Коваленко, Ф.Г. Аблякімова, Т.Г. Добросклонської, Я.Н. Засурського, Г.С. Мельника, І.В. Рогозіної, Г.Я. Солганика, А.В. Федорова, В.І. Павлика та ін.

Мета статті: обґрунтувати можливі шляхи використання медіатексту, як засобу розвитку комунікативної компетентності четвертокласників у сучасній школі.

На реалізацію цієї актуальної проблеми націлюють нормативні документи Нової української школи: Закон України "Про освіту"; Державний стандарт початкової освіти; Концепція НУШ. [4]

Що ж таке медіатекст? Поняття «медіатекст», з одного боку, досить нове для вчителя початкових класів і недостатньо описане в методичній літературі, але, з іншого боку, потреба часто використовувати медіатексти в навчальному процесі дозволяє вчителю широко розуміти це явище і розглядати будь-який текст, доступний читачам/глядачам/слухачам через сучасні медіа (газети, журнали, радіо, телебачення, телефон, інтернет тощо) як медіатекст.

Медіатекст (media text, media construct) – це повідомлення, викладене в будь-якому жанрі медіа: газетної статті, телепередачі, відеокліпу, фільму. [За Вікіпедією].

Англійський мовознавець Алан Белл у праці «Approaches to Media Discourse» зазначає, що визначення медіатексту виходить за рамки традиційного погляду на текст як на послідовність слів. Воно є значно ширшим і включає голосові та звукові параметри, візуальні образи, тобто медіатексти втілюють технології, які використовуються для їх створення та поширення. Медіатекст – це інтегративний, багаторівневий текст, який об'єднує в єдине комунікативне ціле різні семіотичні коди (вербальні, невербальні, медійні), а також демонструє відкритість на змістовному, композиційно-структурному та знаковому рівнях. [7].

Медіатексти забезпечують формування і розвиток комунікативної компетентності особистості, спрямованої на реалізацію учнем його індивідуальних здібностей та організацію шкільного діалогу між учнями, між учнем і вчителем, між учнем і книгою, між учнем і медіатехнікою.

Що стосується загальних результатів навчання мовно-літературної освітньої галузі в Державному стандарті початкової освіти є такі, що спрямовані на формування умінь виокремлювати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах і використовувати її для збагачення свого досвіду; також ідеться про вміння створювати медіатексти та взаємодіяти з іншими особами в режимі реального часу, тобто в онлайн-режимі.

Доцільне використання медіатекстів на уроці української мови, сприяє швидкому і легкому засвоєнню навчального матеріалу, розвиває пам'ять учнів, налаштовує на активну роботу, мотивує інтерес учнів до предмету, що призводить до підвищення ефективності навчального процесу в цілому. Учні опановують інтелектуальні знання, уміння аналізу, синтезу, зіставлення інформації, уміння робити об'єктивні висновки й ефективно використовувати результати аналізу інформації у власній навчальній діяльності.[7].

Формування комунікативної компетентності спрямоване на розвиток культури мовленнєвого спілкування, засвоєння мовленнєвого етикету та етичних норм спілкування. Розвивати мову дитини, – на думку К.Д.Ушинського, – це майже те ж, що розвивати її мислення, тому що мова тісно пов'язана з думкою.[2]

Дослідивши різні джерела, можна стверджувати, що ефективність формування комунікативної компетентності значною мірою залежить від врахування психологічного розвитку і розумових здібностей учнів кожного вікового мікроперіоду. Саме в учнів 3-4 класів спостерігаються істотні індивідуальні особливості розумової діяльності, виражені в рівнях розвитку операцій аналізу і синтезу, абстрагування й узагальнення, у співвідношеннях конкретно-образних і абстрактно-словесних компонентів, гнучкості мислення.[3]

Також варто зазначити, що у 4 класі завершується вивчення початкового курсу української мови, який є пропедевтичним стосовно систематичних курсів мови, що вивчаються на наступних етапах освіти. У цей період у четвертокласників продовжується формування складників комунікативної компетентності, готовності до послуговування українською мовою як засобом пізнання, самовираження та ефективної взаємодії у процесі навчання й повсякденному житті. [5]

Тому формування комунікативної компетентності молодших школярів передбачає врахування зазначених особливостей психологічного розвитку учнів, зокрема, під час добору дидактичних методів, прийомів, форм організації навчальної діяльності, навчально-методичного супроводу.

Слід поєднувати класичні підходи до засвоєння знань із сучасними технологіями навчання, залучати дітей на уроці до роботи із різними медіатекстами. У своїй практиці здебільшого використовуємо такі: презентація, аудіозапис, фотоколаж, мультфільм, креалізований текст, віртуальні екскурсії до музеїв, театрів, храмів, святинь рідної землі, діамант (ця вправа використовується для допомоги учням колективно опрацьовувати і розташовувати у порядку пріоритету довгий перелік ідей).

Використанням медіатекстів на уроках літературного читання у 4 класі часто відбувається із використанням комп'ютера. Ми неодноразово чуємо, що саме комп'ютер відволікає дитину від книги. Але це не зовсім так. Оскільки ми йдемо в ногу із часом, де невід'ємним елементом навчання є саме комп'ютер, тому наше головне завдання як педагогів, полягає у тому, щоб зробити його своїм помічником і союзником у створенні мотивації до

свідомого читання. Саме за допомогою таких медіатекстів, як анімаційні фільми, відеоролики про книгу; Інтернет-сайти, що сприяють популяризації художньої літератури; постери, на яких зірки рекламують книгу, уроки будуть інформативними і, найголовніше, – цікавими для дитини.

Використання комп'ютерних технологій та Інтернету є одним із інноваційних засобів вивчення літератури, який дозволяє стимулювати інтерес учнів до художніх творів і вивільнити чимало часу для творчої співпраці вчителя та учня. Звичайно, також варто пам'ятати, що постійними компонентами у процесі літературної освіти школярів залишається літературний текст як естетичне явище та діалог, організований учителем.

Також, важливо врахувати й те, що ефективність застосування медіатекстів залежить від етапу уроку. Рекомендується не використовувати їх більше 20-ти хвилин: учні втомлюються, перестають розуміти, не можуть осмислити нову інформацію. Найкраще використовувати аудіо чи відео на початку уроку (5 хвилин — це скорочує підготовчий період з 3 до 0,5 хвилини, а втома та втрата уваги настають на 5–10 хвилин пізніше звичайного), а також в інтервалах між 15, 20, 30 і 35-ма хвилинами, що дозволяє підтримувати стійку увагу учнів практично протягом усього уроку, тому що під час кожного уроку в учнів періодично змінюються характеристики зорового та слухового сприйняття (їхня гострота, пороги, чутливість), увага, стомлюваність. [1]

Висновок. Комунікативна компетентність розуміється як інтегрована якість особистості, що передбачає єдність набуття комунікативного досвіду через формування мотиваційної основи спілкування із мовленнєвою діяльністю у процесі роботи з текстами у всіх її видах: слухання, говоріння, читання, письмо тощо.

Використання медіатекстів у взаємозв'язку з іншими методами дозволяє не тільки заощадити час на уроці, але і збільшити яскравість сприйняття матеріалу, розвивати комунікативні компетентності, внести елементи цікавості та поживити навчальний процес. Під час формування комунікативної компетентності четвертокласників у процесі роботи із медіатекстами важливо враховувати особливості уваги, пам'яті, мислення, сприйняття та розуміння тексту, особливості характеру та інтелектуального потенціалу учня. Електронні навчальні посібники дозволяють збагатити навчання, доповнюючи його різноманітними можливостями комп'ютерних технологій, і роблять його, таким чином, більш цікавим і привабливим для учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова О. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: дидактичні основи формування медіаграмотності в учнів початкової школи» для педагог. працівників. Київ : Генеза, 2020. 96 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики [Текст] : підручник / Ф. С. Бацевич. К. : Академія, 2009. С. 346.
3. Вторнікова Ю. С. Комунікативна компетентність у структурі ключових компетентностей Витоки педагогічної майстерності : збірник наукових праць. Полтава, 2011, С. 88-94.
4. Державний стандарт початкової освіти: від 21 лютого 2018 року /Міністерство освіти і науки України. – Офіц. вид. Київ : КабМін України, 2018. 37 с.

5. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 346 с.
6. Шевирьова І. Г. Аналіз проблеми формування медіа-компетентності сучасного вчителя початкової школи / І.Г.Шевирьова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. –2016. – Ч. 1, № 1. С. 245-251.
7. Яцимірська М. Г. Сучасний медіатекст / М.Г. Яцимірська. — Словник- довідник. Львів: ПАІС, 2005. 220с.

Вирста Христина

Науковий керівник – доц. Васильківська Надія

ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАТЕКСТІВ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ТРЕТЬОКЛАСНИКІВ

Сьогодні сучасне освітнє середовище виходить за межі традиційної передачі знань від учителя до учня. З приходом нового часу висувуються й нові вимоги до суспільства. Вдосконалення наукових технологій спричинило до зростання потреб в людях, які могли б безперешкодно ставити та вирішувати завдання і вимоги не лише сьогодення, але й майбутнього. Тому в сучасному суспільстві надзвичайно актуальною проблемою постає розвиток комунікативної компетенції, оскільки ми постійно сприймаємо передаємо і зберігаємо інформацію, здійснюючи, таким чином, активну комунікативну діяльність.

В останні роки великої популярності в Україні набула медіаосвіта. Невпинний розвиток у світі інформаційних технологій та системи мас-медіа потребує нагальної цілеспрямованої підготовки особистості до вмілого і безпечного користування ними. На дослідження різноманітних медіа людина витрачає більшу частину свого дозвілля, що обумовлює їх значний вплив на всі прошарки суспільства, передусім дітей і молодь. Медіа є потужним чинником впливу на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник соціалізації. Тому саме предметам початкової школи належить особлива роль, адже в процесі їх вивчення здійснюється формування особистості молодшого школяра, його світогляд, підготовка до життя в нестабільному світі, навчання сучасним формам спілкування, вміння правильно сприймати інформацію та приймати правильні рішення. З огляду на вище зазначене, проблема використання медіатекстів, як складова медіаосвіти, «продиктована» самим життям і є дуже актуальною.

Теорія і практика медіаосвіти та медіаграмотності в сучасному науковому дискурсі є предметом дослідження багатьох українських науковців, зокрема таких як: В.Іванов, Т.Іванова, Л.Найдьонова, Г.Онгович, В.Різун, Г.Миронеко, І.Чемерис, І.Курлішук, О.Невмержицька, І.Сахневич, А.Шумаєва, Н.Духаніна, О.Волошенюк, А.Волошина, А.Єрмоленко, Л.Кульчинська, К.Левківський, І.Мишишин, О.Мороз, І.Носаченко, С.Шумаєва, О.Кучерук, І.Дичківська. Також цю проблему досліджували й закордонні вчені: А.Белл, Дж.Фіске, Х.Дженкінс, П.Гаррет, М.Монтгомері, К.Ворсноп, М.Маклуен, Л.Мастерман та ін..